

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การวาดภาพ (Drawing) มีบทบาทในงานทางด้านจิตวิทยาในฐานะที่เป็นวิธีการชนิดหนึ่ง เพื่อค้นหาคุณลักษณะทางจิตวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งของคนที่อาจจะวัดด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดอื่นได้ เป็นวิธีการชนิดหนึ่งในจำนวนหลายวิธีการที่มีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันเรียกว่า กลวิธีลวงความในใจ (Projective Techniques)¹ มาในระยะหลังไคมีนิกจิตวิทยา จิตแพทย์ ไคมองเห็นความสำคัญของการวาดภาพ ไคนำเอาวิธีการนี้ไปใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการรักษาคนไข้ หรือผู้ป่วยทางจิตด้วย เช่น การทำจิตบำบัดด้วยวิธีที่เรียกว่าจิตศิลปะบำบัด (Art Therapy) และวิธีบำบัดรักษาอย่างหนึ่งในการทำกลุ่มชนบำบัด (Therapeutic Community) โดยผสมผสานกับการวิจารณ์เป็นกลุ่ม (Group Discussion) เป็นวิธีที่เรียกว่า Projective Group² มาถึงสมัยปัจจุบันหลังจากการวาดภาพประสบความสำเร็จในบทบาทในแง่การบำบัดรักษาแล้ว นักจิตวิทยานักจิตบำบัด ไคนำเอาวิธีการวาดภาพมาใช้ในวงการศึกษ แต่ไม่ใช่ด้วยจุดมุ่งหมายดังที่

¹A.I. Rabin, "Projective Methods: An Historical Introduction" in Projective Techniques in Personality Assessment, ed. A.I. Rabin (New York : Springer Publishing Company, 1968), p.8.

²สมโภชน์ สุขวัฒนา และคณะ, "มิลิวเทอราปี ในแผนกจิตเวชผู้ใหญ่ในโรงพยาบาลสมเด็จพระยา," วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 23 (ธันวาคม 2521) : 449.

ได้กล่าวตอนแรก แต่ด้วยจุดมุ่งหมายในเชิงเสริมสร้างพัฒนาการ (Developmental Purposes) ให้กับนักเรียน เช่น ความคิดของนักจิตบำบัดชื่อ โรเบิร์ต ออธท์ (Robert Ault, 1974)¹ นักจิตวิทยา เคย์ แดรชนิค (Cay Drachnik, 1976)² และของเจมส์ เอ็ม เดนนี่ (James M. Denny, 1969)³ ซึ่งได้เสนอวิธีการนำเอาการวาดภาพไปใช้ ในจุดมุ่งหมายเชิงเสริมสร้างพัฒนาการ โดยผ่านกระบวนการการให้คำปรึกษาหารือ เรียกว่า การให้คำปรึกษาหารือโดยใช้ศิลปะ (Art Counseling)

การวิจารณ์เป็นกลุ่ม (Group Discussion) มีลักษณะเป็นงานกลุ่มที่มีบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มาพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันหรือหาวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะใดอย่างหนึ่ง⁴ นักจิตวิทยาชื่อ ฮัลเบิร์ต อี กัลเลย์ (Halbert E. Gulley, 1960)⁵ มีความคิดว่าการวิจารณ์เป็นกลุ่มน่าจะนำไปใช้เป็นวิธีการเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนได้ด้วยเหตุที่ว่า การวิจารณ์เป็นกลุ่มมีการปะทะสัมพันธ์กันด้วยคำพูดและท่าทาง ในปี 1967, เจียร์ คับบิว เลบ (Jere W. Leib)

¹Cay Drachnik, "A Historical Relationship Between Art Therapy and Art Education and The Possibilities for Future Integration," Art Education 29 (November 1976) : 16.

²Ibid., pp. 16 - 19.

³James M. Denny, "Art Counseling in Educational Settings," Personnel and Guidance Journal 48 (October 1969) : 119-126.

⁴John W. Keltner, Group Discussion Process (New York : Longmans, Green and Co., 1957), p.4.

⁵Halbert E. Gulley, Discussion, Conference, and Group Process (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1960), p.40.

ร่วมกับ วิลเลียม ยู ชไนเคอร์ (William U. Snyder)¹ ได้ทำการวิจัยและพบว่า การวิจารณ์เป็นกลุ่มช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนในด้านการบรรลุผลสำเร็จการแห่งตน (Self-Actualization) และผลการเรียน

เด็กนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ (Rejected Student) มักจะมีปัญหาทาง ด้านสังคม คือ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน อยู่โดดเดี่ยว ภาวะ เหล่านี้จะมีผลไปถึงทางด้านจิตใจ ขาดความอบอุ่น ว่างุ่นใจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดสุขภาพ จิตเสื่อมโทรม และมีอัตมโนทัศน์ต่ำ เช่น ผลที่พบในการวิจัยของ อาร์ ซี คูเลน และ เฮช เอส เบร์ท (R. G. Khulen and H.S. Bretsch, 1947)² และของ ทองพูล บุญอึ้ง (2516)³ ซึ่งภาวะเหล่านี้เป็นลักษณะของอุปสรรคในการพัฒนาการเจริญเติบโต ทั้งสิ้น และพบว่าผลทำให้การเรียนตกต่ำด้วย เช่น จากผลการวิจัยของ ไสว สดใส(2517)⁴

¹Jere W. Leib and William U. Snyder, "Effects of Group Discussions on Underachievement and Self-Actualization," Journal of Counseling Psychology 14 (May 1967) : 282-285.

²R.G. Khulen and H.S. Bretsch, "Sociometric Status and Personal Problems of Adolescents," Sociometry 10 (October 1947) : 122 - 132.

³ทองพูล บุญอึ้ง, "การศึกษารูปร่างทางสังคมมิติ (Sociometric Status) มโนภาพแห่งตน (Self-Concept) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516), หน้า 56.

⁴ไสว สดใส, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพสันโดษ ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 56.

และของ ทองพูล บุญอึ้ง (2516)¹ เล็กกลุ่มนี้จึงจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องหาวิธีการช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาการวาดภาพ การวิจารณ์เป็นกลุ่มมาผสมผสานกันเป็นวิธีการ "การวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม" ใช้นักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพื่อจะศึกษาว่าวิธีการดังกล่าวจะช่วยพัฒนาทัศนคติและการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับหากการวิจัยครั้งนี้เป็นผลสำเร็จคือจะได้วิธีการวิธีใหม่ไว้สำหรับช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ และยังมีนับเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามวลของการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม ต่อทัศนคติของนักเรียน
2. เพื่อศึกษามวลของการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม ต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทคนิควิธีการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม เป็นเทคนิควิธีที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากโดยมีพื้นฐานทางทฤษฎีและผลงานวิจัยจาก 3 แหล่ง ดังนี้

1. การวาดภาพ (Drawing)
2. งานกลุ่ม (Group Work)

¹ทองพูล บุญอึ้ง, "การศึกษารูปร่างทางสังคมมิติ (Sociometric Status) ...," หน้า 54 - 55.

3. เด็กนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ (Rejected Students)

1. การวาดภาพ (Drawing)

1.1 การวาดภาพ กับกลวิธีลวงความในใจ (Projective Techniques)

ในวงการจิตวิทยายอมรับว่า กลวิธีลวงความในใจ เป็นวิธีหนึ่งในการรวบรวมข้อมูลของบุคคล ในปี 1938, เมอเรย์ (Murray) ได้เขียนไว้ในหนังสือของเขาชื่อ *Exploration in Personality* อธิบายกลวิธีนี้ว่า เป็นการค้นหาแนวโน้ม (Tendencies) ของคนปกติที่ถูกปิดบังซ่อนไว้หรือถูกเก็บกดไว้ โดยการกระตุ้นด้วยกระบวนการต่าง ๆ ให้เขาแสดงความรู้สึก (Expression) ออกมาด้วยคำพูดหรือกริยาอาการ¹ ซึ่งคำจำกัดความดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กลวิธีลวงความในใจ เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อค้นหาคุณลักษณะทางจิตวิทยาบางสิ่งบางอย่างของคน ซึ่งไม่อาจจะวัดได้ตรง ๆ ในปัจจุบัน กลวิธีลวงความในใจไม่เพียงแต่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะศึกษา ค้นหา ประเมิน หรือวินิจฉัยบุคลิกภาพของคน แต่ได้ขยายจุดมุ่งหมายไปสู่การจิตบำบัด (Psychotherapy) ซึ่งเป็นการบำบัดรักษาและยังมีจุดมุ่งหมายในเรื่องการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) อีกด้วย²

กลวิธีลวงความในใจนั้นมักใช้วิธีให้วาดรูป คน บ้าน หรือต้นไม้ และต้องมีการแปลความหมายสิ่งที่ถูกทดสอบแสดงออกมาเพื่อหาความหมายที่แท้จริง อันจะเป็นตัวแทนคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ต้องการหา โคนัลด์ พี ออกกอน (Donald P. Ogdon)³

¹ A.I. Rabin, "Projective Methods: An Historical....," p.8.

² Ibid., p.15.

³ Donald P. Ogdon, "Projective Drawings," Psychodiagnostic and Personality Assessment : A Handbook/Second Edition (Los Angeles, Calif.:Western Psychological Services, 1967), p.102.

อธิบายว่าในการแปลความหมายในกลวิธีลวงความในใจ โดยเฉพาะในการวาดภาพนั้น ทั้งอยู่บนพื้นฐานของสัญลักษณ์ที่ถูกทดสอบแสดงออก สัญลักษณ์เหล่านั้นจะเป็นที่เข้าใจได้จากรากฐานทางวัฒนธรรม ส่วนคุณค่าพูด ผลงานวิจัยทางจิตวิทยา มนุษยวิทยา และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ อลิซาเบธ เอ็ม คอปพิท (Elizabeth M. Koppitz)¹ อธิบาย ฮัท (Hutt) และผู้ร่วมงานของเขาได้ใช้แบบทดสอบ เบนเคอร์ เป็นแบบทดสอบเพื่อลวงความในใจ แล้วแปลความหมายของภาพวาดโดยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ แบบทดสอบที่มักจะใช้ในลักษณะ กลวิธีลวงความในใจนี้ ได้แก่ การวาดภาพ (Painting หรือ Projective Drawing)² และแบบทดสอบเบนเคอร์ (The Bender Test)³

1.2 การวาดภาพกับความรู้สึกนึกคิด ในการวาดภาพ ผู้วาดมักจะแสดงถึงความรู้สึกนึกคิดภายในออกมาเป็นภาพที่วาดด้วยเสมอ ดังที่ โคนัลด์ พี ออกกอน (Donald P. Ogden)⁴ กล่าวว่าโดยปกติในการวาดรูปคน นอกจากผู้วาดจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ของเขาออกมาในรูปแบบนั้นแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ และอารมณ์ของเขาก็คด้วย อลิซาเบธ เอ็ม คอปพิท (Elizabeth M. Koppitz)⁵ ได้อ้างถึงการค้นพบของ เบ็ค (Burd, 1956) อีเบอร์ (Eber, 1958) ซิมสัน (Simpson, 1958) และของ คลอสัน (Clawson, 1959) ว่าผู้ที่มีปัญหาทางอารมณ์ หรือปรับตัวไม่ได้จะทำแบบทดสอบ เบนเคอร์ แตกต่างกับผู้ที่ไม่มีปัญหาทางอารมณ์อย่างเห็นได้ชัด คอปพิท⁶ เอง

¹Elizabeth M. Koppitz, "The Bender Test and Emotional Disturbances in Young Children," The Bender Gestalt Test for Young Children (New York : Grune and Stratton, 1963), p.1.

²A.I. Rabin, "Projective Methods:An Historical...",p.12.

³Elizabeth M. Koppitz, "The Bender Test and Emotional...", p.(preface).

⁴Donald P. Ogden, "Projective Drawings," p.102.

⁵Koppitz, "The Bender Test and Emotional...", p.123.

⁶Ibid., pp.123-131.

พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวจะแสดงให้เห็นหลักฐานที่เป็นตัวชี้ปัญหาทางอารมณ์ (Emotional Indicators) มากกว่าเด็กที่ไม่มีปัญหาการปรับตัว ในข้อทดสอบแบบเบนเคอร์ควย และเนื่องจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างการวาดภาพกับความรูสึกนึกคิดนี้เอง การวาดภาพจึงเข้าไปมีบทบาทในการบำบัดรักษาคอนไซหรือผู้ป่วยทางจิต ในวิธีการรักษาที่เรียกว่า จิตศิลปะบำบัด (Art Therapy)

1.3 การวาดภาพกับกลุ่มชนบำบัด (Therapeutic Community) การวาดภาพนอกจากจะได้นำเข้าไปมีบทบาทโดยตรงในการบำบัดรักษาในแง่จิตบำบัดรายบุคคล ในวิธีที่เรียกว่า จิตศิลปะบำบัด (Art Therapy) แล้วยังได้นำเข้าไปมีบทบาทในการบำบัดรักษาในแง่จิตบำบัดกลุ่ม ในรูปของกลุ่มชนบำบัดอีกด้วย กลุ่มชนบำบัดหรือชุมชนบำบัด (Therapeutic Community หรือ Milieu Therapy) หมายถึง กลุ่มชนที่ร่วมประชุมกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการรักษา การบำบัดรักษาแบบนี้มีจุดมุ่งหมายคือ "... เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยใดสามารถเรียนรู้และพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ ด้วยความเหมาะสมและความเป็นจริง เพื่อเตรียมตัวที่จะกลับสู่สังคมในสภาพที่พร้อมจะเผชิญกับปัญหา รวมทั้งมีความสามารถที่จะรับผิดชอบตนเอง"² การวาดภาพเขานำมีบทบาทในการบำบัดด้วยวิธีนี้ ในฐานะเป็นกิจกรรมสื่อ นำเพื่อให้เกิดการอภิปรายแสดงความคิดเห็น เช่น ในกลุ่มแบบที่เรียกว่า Projective Group กังที่ไกรายงานไว้โดย สมโภชน์ สุขวัฒนา และคณะ³

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เป็นการชี้ให้เห็นบทบาทของการวาดภาพในแง่ที่เป็นวิธีการในกลวิธีลวงความในใจ ในแง่ของการนำมาใช้ในการบำบัดรักษา ในการทำจิต

¹ยุพา วิสุทธิโกศล, เอกสารอค์สำเนาเรื่อง Therapeutic Community (โรงพยาบาลศรีธัญญา, 2519), หน้า 1.

²สมโภชน์ สุขวัฒนา และคณะ, "มิลิวเทอราปีในแผนกจิตเวช...", หน้า 446.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 449.

บำบัดจิตศิลปะบำบัด (Art Therapy) และกลุ่มชนบำบัด เคย์ แดรชนิค (Cay Drachnik, 1976)¹ ใ้คอ้างถึง โรเบิร์ต ออลท์ (Robert Ault, 1974) ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของศิลปะ ซึ่งรวมทั้งการวาดภาพควยว่า นอกจากจะถูกใช้ในเชิงบำบัดรักษาแล้วยังถูกใช้ในการให้เกิดความเจริญงอกงาม (Growth) การศึกษาและการรู้ตัว (Awareness) ส่วนบุคคล แดรชนิค² เองได้เขียนบทความกล่าวถึงความจำเป็นที่ครูจะต้องนำหลักการในจิตศิลปะบำบัด (Art Therapy) มาใช้ในวงการศึกษ มาใช้ในโรงเรียนกับเด็กนักเรียน โดยผ่านทางศิลปศึกษา (Art Education) ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เพื่อช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในตัวเด็กขึ้นอีกทางหนึ่ง

2. งานกลุ่ม (Group Work)

งานกลุ่มในที่นี้ หมายถึง กลุ่มเชิงจิตวิทยาเพื่อช่วยให้สมาชิกที่ได้เข้ากลุ่มได้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางความคิด ทักษะคติ ตลอดจนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของการปะทะสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มนั้นภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้บางอย่างบางประการ เกี่ยวกับอิทธิพลของงานกลุ่มที่มีต่อการ เปลี่ยนแปลงความคิด ทักษะคติ ตลอดจนพฤติกรรมนี้ โจเซฟ ลูฟท์ (Joseph Luft)³ นักจิตวิทยาซึ่งศึกษาเกี่ยวกับกลุ่ม กล่าวว่ากระบวนการกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกเกิดการรู้ตัว (Awareness) และเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของเขาเอง เกี่ยวกับอิทธิพลของเขามีต่อคนอื่น และเกี่ยวกับกระสวนของสัมพันธ์ภาพของเขาในกลุ่ม และเขายังอ้างถึง เคิท เลวิน (Kurt Lewin) และคณะ⁴ ว่าได้ทำการศึกษาเรื่องกลุ่ม และพบว่า การใช้การวิจารณ์เป็นกลุ่มหรือการตัดสินใจโดยกลุ่ม

¹ Cay Drachnik, "A Historical Relationship....," p.16.

² Ibid., pp. 16 - 19.

³ Joseph Luft, Group Process : An Introduction to Group Dynamics 2d ed. (Palo Alto, Calif.: Mayfield Publishing Co., 1970), p.77.

⁴ Ibid., p.2.

(Group Decision) มีประสิทธิภาพกว่าการบรรยายหรือการสอนโดยบุคคลคนเดียว ในการเปลี่ยนแปลงความคิด (Idea) หรือพฤติกรรมทางสังคม (Social Conduct)

ในการกล่าวถึงชนิดของกลุ่ม และความสัมพันธ์ของมันกับความรู้สึกนึกคิด ในที่นี้จะกล่าวถึงโดยเฉพาะ กลุ่มการให้คำปรึกษาหารือ และกลุ่มวิจารณ์ ดังต่อไปนี้

2.1 การให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม การให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม (Group Counseling) เป็นกระบวนการจลนະ (Dynamic) เกี่ยวของระหว่างบุคคลซึ่งมีพิสัย (Range) การปรับตัวในระดับปกติ บุคคลเหล่านี้ทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน ๆ และผู้ให้คำปรึกษาหารือที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีซึ่ง 1 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจปัญหาและความรู้สึก ในความพยายามที่จะขยายขอบเขตทัศนคติของพวกเขา เพื่อว่าพวกเขาจะสามารถจัดการกับปัญหาเชิงพัฒนาการได้ดีขึ้น¹

ในการให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม เมิล เอ็ม โอลเซ็น (Merle M. Ohlsen)² ได้ให้คำอธิบายถึงสิ่งที่เขาเชื่อว่าเกิดขึ้นกับตัวสมาชิก ในส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม หลังการเข้ากลุ่มว่า สมาชิกแต่ละคนจะค้นพบว่า

1. การให้แสดงออกความรู้สึกที่แท้จริงของเขาเกี่ยวกับผู้อื่น สิ่งของความคึกช่วยทำให้เข้าใจตัวของเขาเอง และเข้าใจถึงพลังที่รบกวน และเป็นคนเหตุให้เกิดความกังวลแก่เขา
2. อย่างน้อยที่สุดก็มีผู้ใหญ่อยู่คนหนึ่งที่สามารถยอมรับเขา และผู้ใหญ่คนนี้ซึ่งก็คือผู้ให้คำปรึกษาหารือ ก็ต้องการที่จะเข้าใจเขา

¹Benjamin Cohn et al., "Group Counseling : An Orientation" in Reading in Group Work, ed. John W. Orton (New York : A Division of Associated Educational Services, [n.d.]), pp.CHN-1A-CHN-2A.

²Merle M. Ohlsen, "Counseling Within a Group Setting," in Reading in Group Work, ed. John W. Orton (New York : A Division of Associated Educational Services., [n.d.]), p.OHL-5B.

3. เพื่อน ๆ ของเขาก็มีปัญหาคล้ายเหมือนกัน
4. แม้ว่าเขามีความวิตกกังวลมากมาย เพื่อน ๆ ของเขา ซึ่งต้องการจะช่วยเหลือเขาในการแก้ไขก็ยังยอมรับเขา
5. เขามีความสามารถในการเข้าใจ ยอมรับ และช่วยเหลือผู้อื่น
6. เขาสามารถไวใจคนอื่นได้

จากการค้นพบเหล่านี้ ก็จะช่วยให้สมาชิกได้รู้จักตัวเอง ใช้ศักยภาพที่มีอยู่พัฒนาตนเองและเกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุด

อาร์ เอ็ม ลาเซอร์ (R. M. Laxer) และเพื่อน ๆ¹ ได้วิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม และได้อ้างถึง คาแพลน (Caplan, 1957) ว่าได้ใช้วิธีการการให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม ศึกษาเด็กนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีประวัติเกี่ยวกับการต่อต้านต่อกฎของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การรู้จักตนเองและการยอมรับตนเอง มีพัฒนาการที่ดีขึ้นแตกต่างจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ

ในปี 1961 ที เอส อาร์บัคเคิล และ เอ วี บอย (D.S. Arbuckle and A.V. Boy)² ได้ให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม แก่เด็กนักเรียนจำนวน 12 คน ซึ่งมารับบริการหลังจากเลิกเรียนแล้วเป็นประจำทุกวัน ได้พบว่าค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตนในอุดมคติ (Ideal Self) และตนที่เป็นจริง (Real Self) นั้นสูงขึ้นกว่าเดิมในการวัดครั้งหลังการให้คำปรึกษาหารือ เมื่อเปรียบเทียบกับการวัดในครั้งก่อน และจากการประเมินค่าของครู พบว่ามีพัฒนาการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มทดลอง

¹R.M. Laxer et al., "Counseling Small Groups of Behavior Problem Student in Junior High Schools," Journal of Counseling Psychology 14 (November 1967) : 454-457.

²D.S. Arbuckle and A.V. Boy, "Client-Centered Therapy in Counseling Students with Behavior Problems," Journal of Counseling Psychology 8 (November 1961) : 136 - 139.

และกลุ่มควบคุม

จากตัวอย่างงานวิจัยที่ยกมาก็แสดงให้เห็นถึง ผลของการให้คำปรึกษาหารือ เป็นกลุ่มต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะเกี่ยวกับการรู้จักตนเอง ต่ออัคนโนทัศน์ได้เป็นอย่างดี และยังชี้ให้เห็นอีกว่า การเปลี่ยนแปลงนั้น มีทิศทางไปในทางบวก หรือในทางที่ดีขึ้น

เจมส์ เอ็ม เคนนี่ (James M. Denny)¹ ได้เสนอเทคนิควิธีที่เขา เรียกว่า การให้คำปรึกษาหารือโดยใช้ศิลปะ (Art Counseling) ซึ่งมีหลักการ กระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับเทคนิควิธีการวิจารณ์ภาพวาดเป็น กลุ่มที่ผู้วิจัยเสนอไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ ในขณะที่ผู้วิจัยได้แนวคิดเบื้องต้นจาก Projective Group ในงานการให้การบำบัดรักษานักศึกษากลุ่มชนบ่าบัก (Therapeutic Community)² แต่เคนนี่ ได้แนวคิดในการเสนอเทคนิควิธีนี้มาจากความคิดเห็นว่า ควรจะนำเอาวิธี จิตศิลปะบำบัด (Art Therapy) ซึ่งถูกใช้ด้วยจุดมุ่งหมายในเชิงการบำบัดรักษา (Therapeutic) มาใช้ในจุดมุ่งหมาย ในเชิงเสริมสร้างพัฒนาการความเจริญงอกงาม (Developmental) สำหรับนักเรียนและบุคคลากรทางการศึกษาด้วย

ตัวอย่างความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันระหว่างเทคนิควิธีที่ เคนนี่เสนอ กับของผู้วิจัย เช่น เป็นงานกลุ่ม (แต่ของเคนนี่เขาเขียนไว้ว่าใช้เป็นรายบุคคลก็ได้) มีจุดมุ่งหมายในเชิงเสริมสร้างพัฒนาการส่วนบุคคล มีกระบวนการคือ การทำงานศิลปะ (เขารวมเอาการปั้นดินเหนียว การวาดรูปด้วยสี หรือเครื่องมืออื่น ๆ ไปด้วย) กับการทบทวนวิจารณ์ผลงาน ลักษณะของสมาชิกที่เข้ากลุ่ม เป็นพวกที่มีปัญหาในเชิงพัฒนาการ มีการแปลความหมาย (Interpretation) ผลงานโดยตัวสมาชิกเอง

¹James M. Denny, "Art Counseling in Educational Settings," pp.119-126.

²สมโภชน์ สุขวัฒนา และคณะ, "มิถิวิเทอราปีในแผนกจิตเวช...", หน้า 449.

ความแตกต่างระหว่างเทคนิควิธีของ เคนนี่กับของผู้วิจัย เช่น

ระยะเวลาของการเข้ากลุ่มซึ่ง เคนนี่เสนอว่าใช้เวลา $2\frac{1}{2}$ ชั่วโมง

การพูดวิจารณ์และการแสดงออกทางศิลปะ ไม่จำกัดเท่ากับวิธีของผู้วิจัย ทั้งนี้คงขึ้นกับชนิดของงานศิลปะ และความมีอิสระในเนื้อหาที่จะพูด

ชนิดของงานศิลปะ หรือการวาดภาพ ซึ่ง เคนนี่เสนอว่าให้วาดสิ่งต่อไปนี้

1. Automatic Drawing ให้สมาชิกขีดเส้น แล้วขยายเป็นรูปอะไร

ก็ได้จากเส้นนั้น

2. Free Drawing วาดอะไรก็ได้

3. Recent Problem or Feeling วาดกริยาอาการแสดง

ความรู้สึกที่เพิ่งเกิดขึ้น

4. Sequence of Three Feelings วาดอาการกริยาแสดง

ความรู้สึกที่เกิดขึ้น 3 อย่างที่ติดต่อกัน

5. Sequence of Six Feelings เช่นเดียวกับข้อ 4 แต่เพิ่ม

จำนวนขึ้น

6. Drawing to Music วาดประสมการณ์ทางดนตรี

7. House-Tree-Person วาดบ้าน ต้นไม้ คน

8. Draw -A - Person วาดส่วนใดส่วนหนึ่งของคน

9. Self - Portrait วาดภาพตนเอง

10. Draw Your Family วาดใครคนใดคนหนึ่งหรือเหตุการณ์ใน

ครอบครัว

11. Drawing of the Counseling Group วาดใครคนใด

คนหนึ่งหรือเหตุการณ์ในกลุ่ม

12. Portraits of Individual Group Counseling Members

วาดภาพสมาชิกในกลุ่ม

13. Group Mural สมาชิกวาดภาพซึ่งกันและกัน

2.2 การวิจารณ์เป็นกลุ่ม การวิจารณ์เป็นกลุ่ม (Group Discussion) เป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทุกคนช่วยกันคิดด้วยกันในกลุ่ม ซึ่งพวกเขาจะทำงานร่วมกันกิจกรรม ซึ่ง ๆ หน้าที่กันและกัน¹ จากคำจำกัดความจะเห็นได้ว่าการวิจารณ์เป็นกลุ่มต้องมีจุดมุ่งหมาย ต้องมีข้อสรุปซึ่งอาจเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่กลุ่มตกลงกัน หลังจากผ่านการวิพากษ์วิจารณ์มาแล้ว การวิจารณ์เป็นกลุ่มอาจถูกนำไปใช้ด้วยจุดมุ่งหมาย นอกเหนือจากที่กล่าวมา คือ ไปใช้ในเชิงพัฒนาการ ช่วยให้สมาชิกปรับปรุงตัวเอง มีพัฒนาการที่ดีขึ้น กังที ฮัลเบิร์ต อี กัลเลย์ (Halbert E. Gulley)² เขียนไว้ว่า การวิจารณ์เป็นกลุ่ม บางทีถูกใช้ในทางช่วยให้แต่ละคนในกลุ่ม เข้าใจตัวเขาเองดีขึ้น มองเห็นปัญหาได้ชัดเจนขึ้น เข้าใจคนอื่น มองเห็นแนวทางที่คนอื่น ๆ มองโลกรอบกายของเขาว่าเป็นอย่างไรบ้าง

เจียร์ คัมบริว เลบ และ วิลเลียม ยู ชไนเคอร์ (Jere W. Leib and William U. Snyder, 1967)³ ได้ศึกษาผลของการวิจารณ์เป็นกลุ่มต่อการบรรลุสู่การแห่งตน (Self-Actualization) และผลการเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น (Underachievers) จำนวน 28 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งได้รับการวิจารณ์เป็นกลุ่ม อีกกลุ่มเป็นกลุ่มบรรยายธรรมดา เครื่องมือที่ใช้คือ Personal Orientation Inventory ของ อี แอล โชสตรอม (E.L. Shostrom) สำหรับวัดการบรรลุสู่การแห่งตนและคะแนนเฉลี่ย (G.P.A.) สำหรับวัดผลการเรียน ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบรรลุสู่การแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองพบว่า เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

¹ John W. Keltner, Group Discussion Processes, p.4.

² Halbert E. Gulley, Discussion, Conference, and Group Process, p.40.

³ Jere W. Leib and William U. Snyder, "Effects of Group Discussion...", pp.282-285.

ในปี 1977, การี เอ็น ไชเปอร์สไตน์, จอห์น ๑๑ แบก และ เจย์ กอทเลบ (Gary N. Siperstein, John J. Bak and Jay Gottlieb)¹ ได้ร่วมกันศึกษาวิจัยผลของการวิจารณ์เป็นกลุ่มต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสมาชิกต่อคนอื่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิง เกรด 6 จำนวน 80 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มทดลองใหญ่ กลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่เป็นเพื่อนกัน อีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่เพื่อนกัน ในแต่ละกลุ่มใหญ่ยังแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ จำนวน 10 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน แต่ละกลุ่มย่อยจะได้รับการฉายภาพ (Audiotape) ให้เห็นเด็กที่เรียนดี รูปร่างหน้าตาดีคนหนึ่ง กับเด็กที่เรียนอ่อนรูปร่างหน้าตาที่ค่อนข้างผิดปกติอีกคนหนึ่ง และจะได้รับการบอกเล่าว่า เด็กทั้งสองจะเข้ามาเรียนด้วยกัน หลังจากนั้นจะปล่อยให้กลุ่มย่อยวิจารณ์กัน การทดสอบทำทั้งก่อนและหลังการเข้ากลุ่มวิจารณ์ ผลปรากฏว่า การวิจารณ์ไม่มีผลต่อทัศนคติของเด็กนักเรียนในกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีและรูปร่างหน้าตาดี แต่จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ (Negative) ต่อเด็กที่เรียนอ่อน และรูปร่างหน้าตาที่ค่อนข้างผิดปกติ การเปลี่ยนแปลงอันหลังนี้ เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มที่นักเรียนเป็นเพื่อนกัน และกลุ่มที่ไม่ใช่เพื่อนกัน

ในปี 1958 เค เอ็ม มิลเลอร์ (K. M. Miller) และ เจ บี บิ๊กส์ (J.B. Biggs)² ร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติทางสังคมของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิตสูง และกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิตต่ำ ทั้งสองกลุ่มได้รับการเข้ากลุ่มการวิจารณ์เรื่องเชื้อชาติต่าง ๆ จำนวน 1 ครั้ง (Session)

¹Gary N. Siperstein, John J. Bak and Jay Gottlieb, "Effects of Group Discussion on Children's Attitudes Toward Handicapped Peers," Journal of Educational Research 70 (January-February 1977) : 131-134.

²K.M. Miller and J.B. Biggs, "Attitude Change Through Un-directed Group Discussion," Journal of Educational Psychology 49 (August 1958) : 224-228.

ตัวอย่างประชากรถูกทดสอบทั้งก่อนและหลังการเข้ากลุ่มวิจารณ์ จากการเปรียบเทียบผลปรากฏว่า ทัศนคติทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ

จากตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมา ก็แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการวิจารณ์เป็นกลุ่มต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้สึกนึกคิดของคนในวัยต่าง ๆ ความรู้สึกนึกคิดนั้นอาจอยู่ในรูปทัศนคติของคนอื่น ทัศนคติต่อสังคม หรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุดังการแห่งตน การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเกิดขึ้นได้ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะได้รับการวิจารณ์เป็นกลุ่มแค่ครั้งเดียว ดังเช่นการวิจัยของ ไชเปอร์สไตน์กับเพื่อน ๆ และของมิลเลอร์และบิกส์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

อย่างไรก็ตามก็ยังมีงานวิจัยที่พบว่า การวิจารณ์เป็นกลุ่มได้ผลคลุมเคลือ เช่น การวิจัยของ อูยดา อีเลน เวสท์นีย์ (Ouida Elaine Westney)¹ ซึ่งได้ศึกษาผลของการวิจารณ์เป็นกลุ่ม และกลุ่มบรรยายต่ออัตมโนทัศน์และทัศนคติของวัยรุ่นหญิงชาวนิโกรที่กำลังจะมีลูกคนแรก โดยมีสมมติฐานว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้เข้าร่วมการวิจารณ์เป็นกลุ่มจะมีอัตมโนทัศน์เพิ่มขึ้น มีทัศนคติเชิงบวกต่อการมีเด็กเพิ่มขึ้น และความวิตกกังวลที่เห็นได้ชัดจะลดลง ใช้กลุ่มตัวอย่าง 24 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 12 คน เข้ารับการวิจารณ์เป็นกลุ่มกับการบรรยาย อย่างละกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบครั้งหลังการเข้ากลุ่มระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมการวิจารณ์เป็นกลุ่มกับกลุ่มบรรยาย ผลปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 3 สมมติฐาน ที่กล่าวว่าผลการวิจัยครั้งนี้ยังคงคลุมเคลือ เพราะไม่ได้ชี้ชัดว่า การวิจารณ์เป็นกลุ่มได้ผลที่เปลี่ยนแปลงในสมมติฐานทั้ง 3 นั้นหรือไม่

¹Ouida Elaine Westney, "The Comparative Effects of a Group Discussion Program and a Lecture Program on the Self-Concepts, Attitudes Toward Pregnancy and Manifest Anxiety of Unwed, Primi-gravid Negro Adolescent Girls," Dissertation Abstracts International 33 (1972) : 91-A.

เพราะผู้วิจัยไม่เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างครั้งทดสอบก่อน กับครั้งทดสอบหลังการเข้ากลุ่ม ด้วยเหตุผลอะไรก็ได้แจ้งไว้

จากที่กล่าวมาทั้งที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาหรือเป็นกลุ่ม และการวิจารณ์เป็นกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบงานกลุ่มทั้งสองดังกล่าว จะพบว่ามีส่วนที่เหมือนกันคือ

1. เป็นงานกลุ่ม (Group Work)
2. มีกิจกรรมหลักคือ การปะทะสัมพันธ์กันด้วยการสื่อสาร (Communication) ทั้งด้วยวิธีที่ใช้ภาษาพูด คือ การวิจารณ์ แสดงความคิดเห็น การแนะนำ การโต้เถียง เป็นต้น กับวิธีที่ไม่ใช้ภาษาพูด คือ การเคลื่อนไหว กิริยาท่าทาง การแสดงสีหน้า การใช้สายตา เป็นต้น

3. จุดมุ่งหมาย การให้คำปรึกษาหรือเป็นกลุ่มมีจุดมุ่งหมาย ".....เพื่อสำรวจปัญหาและความรู้สึก ในความพยายามที่จะขยายขอบเขต ทัศนคติของพวกเขา เพื่อว่าเขาจะสามารถจัดการกับปัญหาเชิงพัฒนาการได้ดีขึ้น"¹ หรือถ้าจะจำกัดความให้สั้น จุดมุ่งหมายของกระบวนการนี้ ก็คือ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของบุคคลนั่นเอง ส่วนการวิจารณ์เป็นกลุ่ม แม้โดยหลักการจะเป็นงานกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อแก้ปัญหา หรือหาข้อสรุป ข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่ง² ก็ตามแต่ก็มีหลักฐานว่า ก่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงในเชิงเสริมสร้างพัฒนาการของบุคคลได้ ดังเช่นผลการวิจัยที่สนับสนุนความคืบหน้าของ เจียร์ คัมบริว เลม และวิลเลียม ยู ชไนเคอร์ (Jere W. Leib and William U. Snyder, 1967)³ และของคนอื่น ๆ ทั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า โดยส่วนหนึ่งแล้วจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวิจารณ์เป็นกลุ่ม กับการให้คำปรึกษาหรือเป็นกลุ่ม เหมือนกัน

¹ Benjamin Cohn et al., "Group Counseling : An Orientation ...," pp. CHN-1A-CHN-2B.

² John W. Keltner, Group Discussion Process, p.4.

³ Jere W. Leib and William U. Snyder, "Effects of Group Discussion....," pp.282-285.

การที่กระบวนการทั้งสองมีลักษณะทั้งสามประการข้างต้นที่เหมือนกันนั้นเอง จึงกล่าวได้ว่าในการทำกิจกรรมการวิจารณ์เป็นกลุ่มครั้งใดก็ตาม ลักษณะของการให้คำปรึกษา หรือเป็นกลุ่มแทรกซอนอยู่ด้วยเสมอ แนวคิดอันนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเอามาใช้ใน "การวิจารณ์ ภาพวาดเป็นกลุ่ม" ตัวอย่างมุ่งหมายในเชิงเสริมสร้างพัฒนาการของบุคคล

3. เด็กนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ (Rejected Student)

เดวิด พี ออซูเบล (David P. Ausubel)¹ กล่าวว่าไว้ว่าบุคคลซึ่งเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม หรือเป็นที่ชิงชังของกลุ่มเพื่อน เนื่องมาจากเด็กพวกนี้ขาดความสามารถในทางสังคม ไม่มีความสนใจในทางสังคม กลัวการชักชวนของบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม อีลินอร์ เวอวิลล์ (Elinor Verville)² กล่าวว่าเด็กพวกนี้ใช้วิธีการไม่เหมาะสมในการเข้ากับผู้อื่น มีความฉีกแยกไปจากแบบแผนอันเป็นที่ยอมรับในเรื่องการแต่งกาย และไม่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของกลุ่ม

เด็กนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ โดยปกติแล้วสามารถรู้ได้วิธีหนึ่งโดยการให้นักเรียนในห้องเรียนตอบแบบทดสอบสังคมมิติ ผู้ใดที่ไต่คะแนนจากแบบทดสอบนี้ต่ำ สามารถจัดว่าเป็นเด็กประเภทดังกล่าว

3.1 เด็กนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้กับอัทมโนทัศน์ เด็กนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้มักจะมองตัวเองในค่านิยม มีอัทมโนทัศน์ในทางที่ไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง นอร์แมน เอ็ดวาร์ด กรอนลันด์ (Norman Edward Gronlund)³ กล่าวว่านักเรียนที่เข้า

¹David P. Ausubel, Theory and Problems of Adolescent Development (New York : Grune and Stratton, 1954), p.373.

²Elinor Verville, Behavior Problems of Children (Philadelphia and London : W.B. Saunders Co., 1968), p.349.

³Norman Edward Gronlund, Sociometry in the Classroom (New York : Harper, 1959), p.179.

กับเพื่อนไม่ได้ หรือมีสถานภาพทางสังคมมีค่าจากแบบทดสอบสังคมมิติจะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย มีอาการต่อต้านอย่างเด่นชัด ขาดความพอใจเหมาะสมทั้งทางร่างกาย และทางสังคม แสดงให้เห็นความไม่คงที่ทางอารมณ์ เปรียบเทียบตัวเองอย่างไม่เป็นที่พึงพอใจกับผู้อื่น และแสดงให้เห็นการขาดทักษะในทางสังคม จึงมักประมาณค่าตัวเองต่ำกว่าปกติ

อาร์ จี คูเลน และ เฮซ เอส เบรท (R.G. Khulen and H.S. Bretsch, 1947) ได้ทำวิจัยโดยให้นักเรียนเกรด 9 ตอบแบบสอบถามของ Mooney Problem Check List พบว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางสังคมมีค่า ตอบปัญหาส่วนตัวในระดับที่ทำให้เกิดความลำบากใจ "บ่อย ๆ" (ซึ่งทำให้ได้คะแนนต่ำ) มากกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางสังคมมีค่าสูง

ทองพูล บุญอึ้ง (2516)² วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมีค่ากับอัตมโนทัศน์ ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าในเด็กชั้น มศ.3 ที่มีฐานะทางสังคมมีค่า จะมีอัตมโนทัศน์ต่ำ

จากแนวคิดและงานวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนที่มีสถานภาพทางสังคมมีค่า หรือเด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้นั้น จะมีอัตมโนทัศน์ต่ำ

3.2 เด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้กับการปรับตัวทางสังคม เด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ แสดงว่า ไม่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ การปรับตัวทางสังคมไม่ได้นี้ นอกจากแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม คือ ไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน ถูกรังเกียจ อยู่โดดเดี่ยว และยังแสดงให้เห็นจากการให้คน ๆ นั้น ตอบแบบวัด การปรับตัวทางสังคมอีกด้วย

¹R.G. Khulen and H.S. Bretsch, "Sociometric Status...", pp.122-132.

²ทองพูล บุญอึ้ง, "การศึกษาฐานะทางสังคมมีค่า (Sociometric Status)...", หน้า 56.

วิมล โจรน์วีระ (2513)¹ ได้ทำการวิจัยโดยใช้แบบสำรวจเพื่อประมาณค่าการปรับตัวทางสังคมชนิด Semantic Differential Scale ในนักเรียนที่มีสถานภาพทางสังคมมิต่าง ๆ กันประมาณค่าการปรับตัวของสังคม ปรากฏว่า เด็กในกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิตสูง มีแนวโน้มที่จะปรับตัวได้ดีกว่า (หาคะแนนในแบบสำรวจได้สูงกว่า กลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมมิตต่ำ

สุนทร ธนาสนะ (2510)² พบว่า เด็กที่เพื่อนชิงชังมีคะแนนการปรับตัวทางสังคมโดยเฉลี่ยต่ำกว่าปกติ

จากงานวิจัยที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าเด็กที่เพื่อนชิงชังหรือเด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ (สุนทร ธนาสนะ ใช้แทนความหมาย Rejected Student) หรือที่ผู้วิจัยในที่นี้ใช้ในความหมายในภาษาไทยว่า เด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้) จะมีคะแนนจากแบบสำรวจเพื่อประมาณค่าการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่าปกติ

เด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ มักจะมีบุคลิกภาพที่โดดเดี่ยว ไม่เข้าสังคม เก็บตัว ดังที่ สุนทร ธนาสนะ³ อ้างว่า เฮลเบิร์น (Heilburn, 1963) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นที่คิดว่าตนเองไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นพวกที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว หรือไม่คบหาสมาคมกับผู้อื่นมีความว่านใจ

3.3 เด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้กับสัมฤทธิผลทางการเรียน ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ มักจะมีบุคลิกภาพที่เก็บตัว ถือสัน โดษ อยู่โดดเดี่ยว ความรู้สึกนึกคิด

¹วิมล โจรน์วีระ, "การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็กชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513), หน้า 96.

²สุนทร ธนาสนะ, "การศึกษาเด็กที่เพื่อนชิงชัง (Rejectees) และผลของการให้คำปรึกษา (Counseling) ที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กเหล่านั้น" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516), หน้า 120.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

อยู่ในภาวะไม่สงบ ว้าวุ่นใจ ซึ่งสภาวะเหล่านี้จะมีผลไปถึงการเรียนรู้ด้วย

จากการศึกษาของ ไสว สกลใส (2517)¹ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสันโดษกับผลการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยแม้ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็มีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ คือ พวกที่มีความสันโดษสูง มักจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ของพูล บุญอึ้ง (2510)² ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติ (Sociometric Status) อคติโนทัศน์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียนชั้น ป.7 และ มศ. 3 พบว่า นักเรียนที่มีอคติโนทัศน์ต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติต่ำ ก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เช่นกัน

จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าเด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้จะมีอคติโนทัศน์ต่ำ นั้นแสดงว่า มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในค่านิยมดี ไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงและยังมีคะแนนจากแบบสำรวจเพื่อประมาณค่าการปรับตัวทางสังคมค่าอีกด้วย แสดงถึงตนเองหรืออุปสรรคในการปรับตัว เด็กพวกนี้จึงมีปัญหาทางสังคมคือ เข้ากับเพื่อนไม่ได้ โทกเคียวรู้สึกถูกทอดทิ้ง ว้าวุ่นใจ ความรู้สึกเหล่านี้จะมีผลไปถึงค่านิยมการเรียน และพัฒนาการส่วนรวมของเด็กคนนั้นด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีการช่วยเหลือพวกเขาเป็นพิเศษ

เหตุผลพื้นฐานในการตั้งสมมติฐานการวิจัย

จากทฤษฎีหรือแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับอคติโนทัศน์ การปรับตัวทางสังคมของเด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ และจากทฤษฎีหรือแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลของงาน

¹ ไสว สกลใส, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพสันโดษ...", หน้า 56.

² ของพูล บุญอึ้ง, "การศึกษาฐานะทางสังคมมิติ (Sociometric Status)...", หน้า 54 - 55.

กลุ่มต่อความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดจากผลของงานกลุ่มชนิดการวิจารณ์เป็นกลุ่ม และการให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างการวิจารณ์เป็นกลุ่มกับการให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ได้กล่าวมาข้างต้น ก็ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า การวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยเสนอขึ้นมา จะมีประสิทธิภาพเช่นกัน คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะทางค่านิยมทัศนคติ และการประมาณค่าการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีทิศทาง (Direction) ไปในทางบวก คือ ในทางที่ดีขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. ทัศนคติของนักเรียนครั้งที่ทดสอบหลังการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม จะดีขึ้นกว่าทัศนคติของนักเรียน ในครั้งที่ทดสอบก่อนการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม
2. การปรับตัวทางค่านิยมของนักเรียนในครั้งที่ทดสอบหลังการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่มจะดีขึ้นกว่าการปรับตัวทางค่านิยมของนักเรียนในครั้งที่ทดสอบก่อนการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

เกี่ยวกับตัวอย่างประชากร การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2521 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 108 คน และคัดเลือกตามวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวอย่างประชากรเข้ารับการทดลองเพียง 20 คนเท่านั้น

เกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระคือ การวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม ตัวแปรตามคือ ทัศนคติและการปรับตัวทางค่านิยม ส่วนตัวแปรที่ได้รับการควบคุมในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริการให้คำปรึกษาหารือ การเรียนวิชากิจกรรมสำรวจ เพศ วัย และลักษณะ

ของตัวอย่างประชากร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรที่เข้าร่วมในการทดลอง เข้าร่วมด้วยความสมัครใจไม่ถูก
บังคับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และรวบรวมข้อมูล มีความเชื่อถือได้

3. ตัวอย่างประชากร ตอบแบบวัดต่าง ๆ ด้วยความเป็นจริง

4. ผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในแต่ละกลุ่มมีบทบาทคงที่ ไม่เป็นตัวแปรใน

การวิจัย

5. การวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลอง ถูกต้องตามหลักการและวิธีการ
ที่เขียนไว้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม (Group Discussion on Drawings) การวิจารณ์
ภาพวาดเป็นกลุ่ม คือ กิจกรรมกลุ่มชนิดหนึ่งที่ทำให้สมาชิกของกลุ่มวาดภาพ และวิจารณ์ภาพซึ่งกัน
และกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันจะ
เป็นแนวทางก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึคนึกคิดและพฤติกรรมขึ้น

- วัตถุประสงค์
1. ให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึคนึกคิดออกมาด้วยการวาดภาพ
 2. ให้นักเรียนได้ปะทะสัมพันธ์กัน โดยผ่านการวิจารณ์รูป
 3. ให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยมีตนเองเป็นศูนย์กลาง

- หลักการ
1. เป็นกิจกรรมกลุ่ม
 2. มีการปะทะสัมพันธ์กันด้วยคำพูด ท่าทาง และการวาดภาพ

เป็นโครงสร้างหลักของกระบวนการ

3. บรรยากาศของกลุ่มมีความเป็นอิสระ นุ่มนวล สะดวกสบาย

ยึดหยุ่น

4. ใช้ระเบียบการดำเนินการประชุม ตามกติกาของกลุ่มที่ตกลงร่วมกัน
 5. ระหว่างการดำเนินการ ไม่มีการบันทึกหรือการสังเกตจากภายนอก
 หรือการแปลความหมายใด ๆ ทั้งสิ้น

6. ขนาดของกลุ่ม มีสมาชิกตั้งแต่ 6 - 10 คน

7. ใช้เวลาในการดำเนินการกลุ่มระหว่าง ๕ - 1½ ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. ห้องว่างสำหรับจัดกลุ่ม ปราศจากเสียงรบกวน เป็นเอกเทศ มีแสงสว่างพอเพียง สะดวกสบาย

2. โต๊ะเหลี่ยมหรือโต๊ะกลม มีเก้าอี้พร้อมสำหรับคน 6 - 10 คน

3. แผ่นบอร์ดกระดานอักขรภาพ หรือกระดานคำ สำหรับติดกระดาษขาว

4. กระดาษสำหรับวาดเขียนสีขาว ขนาดกว้าง 2½ ฟุต ยาว 4 ฟุต

5. คินสอสี หรือสีเทียน จำนวน 1 - 3 กลอง

วิธีดำเนินการ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น

1. ชั้นต้น เป็นชั้นเริ่มต้นกลุ่ม เป็นครั้งแรก แบ่งเป็นชั้นย่อย คือ

1.1 สร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความคุ้นเคยสนิทสนม เพื่อให้เกิดการยอมรับนับถือไว้นิ่งเชื่อใจกัน เป็นขั้นต้นของการเข้ากลุ่ม

ทั้งต่อไปนี้

1.2 ผู้นำกลุ่มอธิบายจุดมุ่งหมาย และประโยชน์ของการเข้ากลุ่ม

1.2.1 เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจและรู้จักตนเอง

1.2.2 เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจ และรู้จักผู้อื่น

1.2.3 เพื่อให้สมาชิกได้ปรับปรุงตนเอง

1.3 ผู้นำกลุ่มเสนอให้ช่วยกันร่างระเบียบ กฎ กติกาของกลุ่ม

2. ชั้นดำเนินการ แบ่งเป็นชั้นย่อย คือ

2.1 ศึกษากระดาษขาวบนแผ่นบอร์ด

2.2 ผู้นำกลุ่มอธิบายสิ่งที่จะให้สมาชิกกระทำ คือ วาดรูป และ วิจารณ์

ก. การวาด มี 2 ประเภท คือ

วาดโดยอิสระ จะวาดอะไรก็ได้ตามที่สมาชิกต้องการและ
อยากจะทำ

วาดโดยกำหนด ซึ่งเป็นภาพตามที่ผู้นำกลุ่มกำหนดขึ้นใน
แต่ละครั้ง

ในการวาดแต่ละครั้ง ให้สลับกันไประหว่างวาดโดยอิสระและวาด
โดยกำหนด เวลาที่ใช้ในการวาดประมาณ 10 - 15 นาที

ข. การวิจารณ์ ในการวิจารณ์สมาชิกสามารถวิจารณ์ได้เต็มที่
คนละไม่เกิน 2 นาที วิจารณ์ในท่านต่อไปนี้

ความเหมือนจริงของภาพ เช่น สัดส่วน สี ความสวยงาม
ตำแหน่ง

ความรู้สึกนึกคิดของคนวาดในขณะวาดภาพ เมื่อพิจารณา
จากชนิดของภาพ การใช้สี ความละเอียดอ่อน เป็นต้น
อื่น ๆ

2.3 ในการวิจารณ์หากสมาชิกคนใด ต้องการเพิ่มเติมภาพของ
คนอื่น หรือของตนเองก็สามารถทำได้ และนำไปสู่การอภิปราย วิจารณ์ต่อไป

2.4 ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกวิจารณ์ภาพที่ละคน จนครบทุกคน หรือ
สมาชิกเสนอว่าพอ แล้วให้สมาชิกที่เป็นผู้วาด วิจารณ์เกี่ยวกับภาพของตนเอง หรือเรื่องที่
คนอื่น ๆ วิจารณ์ของตนบ้าง

2.5 เมื่อวิจารณ์ภาพของสมาชิกคนหนึ่งแล้ว ก็วิจารณ์ของคนอื่น ๆ
ต่อไปจนครบทุกคน หากยังไม่หมดเวลา หากหมดเวลาเสียก่อน สมาชิกที่ยังไม่ถูกวิจารณ์
จะถูกนำภาพในครั้งต่อไปขึ้นมาวิจารณ์ก่อน

2.6 ในการวิจารณ์ของสมาชิก ผู้นำกลุ่มอาจจะนำเรื่องที่มีการ
อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ มาให้สมาชิกออกความคิดเห็นโดยทั่วกัน ตัวอย่าง เช่น

สมาชิกคนหนึ่งวาคเลข 2 ผู้นำกลุ่มก็อาจจะให้สมาชิกคนอื่น ๆ แสดงความคิดเห็นว่า ในความเข้าใจของแต่ละคน เลข 2 หมายถึงอะไรไค้บ้าง อย่างนี้เป็นต้น เพื่อเพิ่มกิจกรรมปะทะสัมพันธ์และเป็นการนำให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นส่วนคนเพิ่มมากขึ้น

2.7 ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อ ๆ ไป ผู้นำกลุ่ม กำหนดการดังนี้

2.7.1 ให้สมาชิกแต่ละคนชานชื่อตนเอง เพื่อเป็นการเริ่มต้นการเข้ากลุ่ม

2.7.2 ทบทวนกติกาของกลุ่ม

2.7.3 กำหนดการตามข้อ 2

อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ว่าตนเองเป็นอย่างไรบ้าง ในที่นี้อัตมโนทัศน์วัดออกมาได้เป็นคะแนน โดยใช้แบบวัดตาม อัทภาพ (Actual-Self)

อัตมโนทัศน์ที่ดีขึ้น ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีขึ้น หมายถึง ผู้ที่มีความเข้าใจในตนเองดีขึ้น ตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น มีการปรับตัวดีขึ้น ในที่นี้หมายถึงผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดตามอัทภาพในการทดสอบครั้งหลัง สูงกว่าคะแนนของการทดสอบครั้งแรก

การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) หมายถึงการที่บุคคลเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ หรือคนอื่น ๆ สามารถจะทราบได้จากการให้บุคคลประมาณค่าการปรับตัวทางสังคมของตัวเอง โดยใช้แบบสำรวจเพื่อประมาณค่าการปรับตัวทางสังคม ซึ่งเป็นแบบวัดชนิด Semantic Differential Scale บุคคลที่มีการปรับตัวทางสังคมดี มักจะสะท้อนความรู้สึกที่ปลอดภัยมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ย่อมประมาณค่าออกมาเป็นคะแนนสูง แต่ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีการปรับตัวทางสังคมไม่ดี จะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย มีอาการต่อต้านอย่างเด่นชัด ขาดความพอใจเหมาะสมทั้งทางกายและทางสังคม มีความไม่คงที่ทางอารมณ์ ประมาณค่าตนเองอย่างไม่เป็นที่พึงพอใจจึงทำให้ได้คะแนนต่ำกว่าปกติ¹

¹ สุนทร ธนาสนะ, "การศึกษาเด็กที่เพื่อนชิงชัง (Rejectees) ...", หน้า 8.

การปรับทิศทางสังคมที่ค้ำขึ้น บุคคลที่มีการปรับทิศทางสังคมที่ค้ำขึ้น ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่ไ้คะแนนจากแบบสำรวจ เพื่อประมาณค่าการปรับทิศทางสังคมในการทดสอบครั้งหลังสูงกว่า คะแนนของการทดสอบครั้งแรก

นักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ (Rejected Student) ในที่นี้หมายถึงนักเรียนที่ไ้คะแนนการเลือก จากแบบทดสอบสังคมมิติต่ำกว่าคะแนนที่ค่าแห่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 20 ของแต่ละห้องเรียน และยังหมายถึงกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เข้าร่วมทดลองในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 คน มีอายุระหว่าง 12 - 15 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะไ้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. จะไ้ทราบถึงประสิทธิภาพของการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่ม เมื่อใช้กับนักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้
2. จะไ้ นำเอาการวิจารณ์ภาพวาดเป็นกลุ่มไปใช้ในงานแนะแนวในโรงเรียน
3. ก่อให้เกิดเทคนิควิธีใหม่ สำหรับบริการนักเรียน
4. ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในทางวิชาการ